

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันการซื้อขายสินค้าทุกประเภทย่อมตกอยู่ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะซื้อขาย ซึ่งต้องอาศัยความสามารถและเจตนาของผู้ซื้อ วัตถุประสงค์ต้องไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันของประชาชนถึงจะเกิดขึ้น เนื่องจากสัญญา คือ ความตกลงที่ได้รับการรับรองตามกฎหมายเป็นความตกลงที่ได้เกิดขึ้นจากการแสดงเจตนาของบุคคลฝ่ายหนึ่ง ตกลงผูกพันตนเองกับบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการบางอย่างในอนาคต และบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกร้องให้มีการกระทำการตามสัญญาให้สำเร็จลงได้ แต่ธุรกิจเครือข่ายจะเป็นการขายสินค้าหรือบริการให้กับผู้ซื้อเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ไม่ขายให้บุคคลทั่วไป ซึ่งผู้ซื้อเฉพาะกลุ่มนั้นจะต้องสมัครเป็นสมาชิกก่อน จึงจะสั่งซื้อสินค้ากับผู้ขายได้ บุคคลภายนอกทั่วไป ซึ่งต้องการซื้อสินค้าจากฝ่ายผู้ขายย่อมไม่สามารถทำสัญญาซื้อขายเครือข่ายได้ เนื่องจากยังไม่เข้าสู่กระบวนการเป็นสมาชิกของบริษัทเครือข่าย ดังนั้น คำว่า “ธุรกิจเครือข่าย” จึงหมายถึงการขายสินค้าหรือบริการจากผู้ขายไปยังผู้ซื้อที่เป็นสมาชิกโดยตรงของผู้ขายเท่านั้น¹

ในยุคที่เทคโนโลยียังไม่มีการพัฒนาเท่าใดนัก หากพูดถึงการทำกรค้า หลายคนจะนึกถึงการใช้เงินทุนจำนวนมาก ต้องจ้างแรงงาน ต้องผลิตสินค้า ต้องมีโรงงาน ต้องมีทำเลหน้าร้าน จึงทำให้คนส่วนใหญ่ ไม่มีโอกาสได้เป็นเจ้าของธุรกิจของตัวเอง เพราะขาดเงินทุน ขาดคนมีฝีมือที่ไว้วางใจได้ แต่ในปัจจุบันมีรูปแบบวิธีการดำเนินธุรกิจใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ธุรกิจออนไลน์ หรือธุรกิจที่ขยายตลาดโดยไม่ต้องใช้เงินทุนมากนัก ซึ่งธุรกิจดังกล่าวเรียกว่า “ธุรกิจเครือข่าย”²

ธุรกิจเครือข่าย เป็นระบบธุรกิจการตลาดรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถได้เป็นเจ้าของธุรกิจที่สร้างรายได้จำนวนมาก โดยไม่ต้องมีความเสี่ยงและไม่ต้องลงทุนเงินเป็นจำนวนมากเหมือนกับการทำธุรกิจทั่วไป เพียงเริ่มต้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ดี และเมื่อเกิด

¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. มาตรา 149.

² Counter Service Online. (2560). *รู้จักธุรกิจเครือข่าย Network Marketing*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.icounterservice.com/savepay-networkmarketing.php>. [2560, 20 เมษายน].

ความประทับใจในตัวผลิตภัณฑ์ที่ใช้ก็ทำการแนะนำบอกต่อให้คนที่รู้จักได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่คืนนั้น เหมือนกับคนเป็นการโฆษณาแบบปากต่อปาก เมื่อมีการซื้อผลิตภัณฑ์ใช้ตามคำบอกเล่าจากผู้แนะนำ ก็จะทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคโดยตรง โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการโฆษณาและพ่อค้าคนกลาง เหมือนกับการตลาดแบบเดิม ที่การเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตสู่ผู้บริโภคจะต้องผ่านระบบพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับกำไรถึง 60% จากการจัดส่งสินค้ามาสู่ผู้บริโภค³

เมื่อเกิดกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคโดยตรง ทำให้บริษัทเจ้าของผลิตภัณฑ์สามารถประหยัดงบประมาณที่เป็นค่าโฆษณาได้มาก ซึ่งบริษัทจะนำงบค่าโฆษณาที่ประหยัดได้ไปใช้ทำการวิจัย พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ให้ดีขึ้น เพื่อให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดียิ่งขึ้นอีก ส่วนผลกำไร 60% ของพ่อค้าคนกลางที่ถูกตัดออกมานั้น บริษัทจะนำเงินส่วนนี้มาจัดสรรให้กับผู้บริโภคที่ใช้ได้แล้วทำการบอกต่อกับผู้อื่นเป็นลำดับขั้นตามส่วนที่บริษัทกำหนดไว้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในระบบการตลาดแบบเครือข่ายนี้ จะทำให้ผู้บริโภคสามารถมีส่วนแบ่งของรายได้มากถึง 60% ของมูลค่าผลิตภัณฑ์ จากระบบการกระจายสินค้าสู่ผู้บริโภคแบบใหม่นอกเหนือจากการที่จะต้องเป็นผู้จ่ายเงินซื้อสินค้าเพียงอย่างเดียวในระบบธุรกิจแบบเดิม โดยการตลาดแบบเครือข่ายผู้บริโภค ที่ใช้วิธีการแนะนำบอกต่อนี้จะมีลักษณะที่พิเศษกว่าการตลาดแบบทั่วๆ ไป คือ ความสามารถในการขยายตัวของจำนวนผู้บริโภคที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นได้แบบไม่จำกัดจำนวน โดยอาศัยเพียงการแนะนำผลิตภัณฑ์จากคน 1 คนแนะนำให้กับคน 2-3 คนและแต่ละคนของ 2-3 คนบอกต่อกับคน 2-3 คนต่อๆ ไป ก็จะเกิดการขยายตัวของจำนวนผู้บริโภค ในลักษณะพหุคูณเพิ่มขึ้นไปเรื่อยๆ ไม่มีที่สิ้นสุด⁴

ในทางกฎหมาย ธุรกิจเครือข่ายเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีกฎหมายเฉพาะให้ความคุ้มครองการทำธุรกิจดังกล่าวไว้ คือ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 อย่างไรก็ตาม ด้วยธุรกิจดังกล่าวแฝงอยู่ในหลายๆ ธุรกิจ เช่น ธุรกิจขายอาหารเสริมในกลุ่มโปรตีน วิตามินเกี่ยวกับขาดความอ้วน เครื่องสำอาง ครีมทาหน้า เป็นต้น ซึ่งผลิตภัณฑ์ทุกตัว จะมีสมาชิกหรือตัวแทนจำหน่ายผลิตภัณฑ์ดังกล่าวดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น ซึ่งผู้ที่จะเป็นสมาชิกขายผลิตภัณฑ์ใดๆ ก็ตามในธุรกิจเครือข่ายนี้ ส่วนใหญ่แล้วจะต้องมีการสมัครสมาชิก ผ่านการอบรม จากนั้นค่อยทำหน้าที่เป็นผู้ขายได้อย่างเต็มตัว ประเด็นที่เกิดขึ้นคือ ธุรกิจเครือข่ายบางธุรกิจจริงๆ แล้ว

³ Counter Service Online. (2560). *รู้จักธุรกิจเครือข่าย Network Marketing*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.icounterservice.com/savepay-networkmarketing.php>. [2560, 20 เมษายน].

⁴ Counter Service Online. (2560). *รู้จักธุรกิจเครือข่าย Network Marketing*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.icounterservice.com/savepay-networkmarketing.php>. [2560, 20 เมษายน].

เจ้าของ กรรมการ หรือผู้ถือหุ้น ไม่ได้มีเจตนาในการทำธุรกิจเครือข่ายอย่างแท้จริง บางธุรกิจไม่มีสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีการวางจำหน่ายด้วยซ้ำ หรือบางธุรกิจก็มีเพียงเล็กน้อย หรือวางขายในช่วงแรกๆ แต่เป้าหมายของกลุ่มเจ้าของธุรกิจดังกล่าวนั้น ต้องการระดมทุนจากการหาสมาชิกหรือผู้ที่มาสมัครเป็นสมาชิก จาก 1 เป็น 2 จาก 2 เป็น 4 ขยายไปเรื่อยๆ เมื่อถึงจุดที่ตั้งเป้าไว้ หรือกอบโกยเงินได้มากที่สุดก็จะหยุดหรือปิดตัวลง เช่น บริษัท ก. ได้เงินเป็น 100 ล้านบาท จากการสมัครสมาชิก เป็นต้น ส่งผลเสียหายแก่สมาชิกและผู้บริโภค บางรายต้องสูญเสียเงินเป็นหลักแสนและหลักล้าน ซึ่งในทางกฎหมายบทลงโทษแก่บุคคลซึ่งประกอบธุรกิจดังกล่าวก็ไม่มี ความเข้มงวด บางรายก็ยังลอยนวลหรือบางรายก็เอาผิดได้ไม่สอดคล้องกับความผิดที่ทำ เนื่องจากบางกรณีผู้เสียหายเต็มใจหรือยินดีสมัครสมาชิก ด้วยเหตุเชื่อว่าธุรกิจดังกล่าวจะทำให้ตนร่ำรวยเป็นเศรษฐี หรือมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีประเด็นปัญหาข้อเท็จจริงว่า

กรณีของปัญหาธุรกิจเครือข่ายนั้น เห็นได้ว่า การกระทำความผิดจะมีลักษณะนำสินค้าและบริการมาบังหน้า เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและอวดอ้างสรรพคุณสินค้าจนเกินจริง เพื่อดึงดูดความสนใจและทำให้ราคาสินค้าสูงขึ้น ตลอดจนเน้นการหาสมาชิกเข้าร่วมเครือข่ายเป็นหลัก ไม่เน้นการขายสินค้า ซึ่งกำลังลุกลามไปทั่วโลก สำหรับประเทศไทยพบปัญหาเกี่ยวกับธุรกิจเครือข่าย ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับความต้องการในผลประโยชน์ตอบแทน เช่น รายได้จำนวนมหาศาล เป็นต้น

2) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดความรู้ความเข้าใจ เนื่องจากบุคคลที่จะทำการหลอกลวงเหยื่อ มักจะมีความน่าเชื่อถือในสังคม และอาศัยความรู้ ความเชี่ยวชาญ ตลอดจนกระบวนการที่ซับซ้อนของรูปแบบต่างๆ เพื่อชักชวนให้มีการเข้าร่วมลงทุนประกอบธุรกิจเครือข่าย

ปัญหาข้อกฎหมาย

1) ปัญหาควบคุมการประกอบธุรกิจเครือข่าย

หากพิจารณามาตรการควบคุมการประกอบธุรกิจ ตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 39 พบว่า คำขอจดทะเบียนการประกอบธุรกิจขายตรง อย่างน้อยต้องมีรายการเกี่ยวกับชื่อของผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ภูมิลำเนาของผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ประเภทหรือชนิดของสินค้าหรือบริการและวิธีการขายสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

จากหลักเกณฑ์ของกฎหมายดังกล่าว เห็นได้ว่า เนื่องจากการประกอบธุรกิจเครือข่ายเป็นแค่เพียงรูปแบบการประกอบธุรกิจเฉพาะรูปแบบหนึ่งที่กฎหมายกำหนดให้ต้องดำเนินการตามรูปแบบและขั้นตอนทางกฎหมาย โดยเมื่อผู้ประกอบธุรกิจรายใดสนใจในการประกอบธุรกิจสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิก และดำเนินการขายสินค้าหรือขยายเครือข่ายได้ทันที โดยไม่ต้องมีการ

ทดสอบก่อนขึ้นทะเบียน ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดพฤติกรรมโน้มน้ำหนักบุคคลในรูปแบบต่างๆ เพื่อไปชักชวนประชาชนให้เข้ามาสมัครเป็นสมาชิกกับธุรกิจเครือข่าย ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่า มาตรการควบคุมการประกอบธุรกิจขายตรงยังไม่ครอบคลุมและไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน ทั้งยังเกิดช่องว่างของกฎหมายที่เป็นต้นเหตุให้ผู้กระทำความผิดใช้ธุรกิจประเภทนี้เป็นเครื่องมือในการกระทำความผิดรูปแบบต่างๆ จึงควรกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อควบคุมการประกอบธุรกิจเครือข่าย เช่น

(1) กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจขายตรง ต้องมีการวางเงินหรือหลักประกันความเสียหายในกรณีที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อผู้บริโภค ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(2) กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เกี่ยวกับจรรยาบรรณกลางในการประกอบธุรกิจ

(3) กำหนดรูปแบบและระยะเวลาการคืนสินค้า

(4) กำหนดให้สมัครสมาชิกได้เพียงหนึ่งคนหนึ่งรหัส และกำหนดห้ามไม่ให้มีการขายตัดราคา

2) ปัญหาการกำหนดโทษ

หากพิจารณาพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 3 ได้กำหนดมูลฐานความผิด หมายความว่า (1) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หรือกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (2) ความผิดเกี่ยวกับเพศ ตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไป หรือพาไปเพื่อการอนาจารหญิงและเด็ก เพื่อสนองความใคร่ของผู้อื่นและความผิดฐานพรากเด็กและผู้เยาว์ ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี เฉพาะที่เกี่ยวกับการเป็นธุระจัดหา ล่อไปหรือชักพาไปเพื่อให้บุคคลนั้นกระทำการค้าประเวณี หรือความผิดเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการการค้าประเวณี ผู้ดูแลหรือผู้จัดการกิจการค้าประเวณี หรือสถานการค้าประเวณี หรือเป็นผู้ควบคุมผู้กระทำการค้าประเวณี ในสถานการค้าประเวณี (3) ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน (4) ความผิดเกี่ยวกับการยกยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินหรือกระทำโดยทุจริต ตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ หรือกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ซึ่งกระทำโดยกรรมการผู้จัดการ หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบหรือมีประโยชน์เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของสถาบันการเงิน นั้น (5) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือ

ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดของพนักงานในองค์การหรือหน่วยงานของรัฐ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น (6) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่กระทำโดยอั้งอ้านาอั้งอั้ง หรือช่องโงจร ตามประมวลกฎหมายอาญา (7) ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร ตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร (8) ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญา (9) ความผิดเกี่ยวกับการพนัน ตามกฎหมายว่าด้วยการพนัน เฉพาะความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นหรือเข้าพนันในการเล่นแต่ละครั้งเกินกว่าหนึ่งร้อยคน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่าสิบล้านบาทขึ้นไป (10) ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งอั้ง ตามประมวลกฎหมายอาญา หรือการมีส่วนร่วมในองค์การอาชญากรรมที่มีกฎหมายกำหนดเป็นความผิด (11) ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจร ตามประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะที่เกี่ยวกับการช่วยจำหน่ายซื้อ รับจำหน่าย หรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำความผิดอันมีลักษณะเป็นการค้า (12) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นการค้า (13) ความผิดเกี่ยวกับการค้า ตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะที่เกี่ยวกับการปลอม หรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า หรือความผิดตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาอันมีลักษณะเป็นการค้า (14) ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิ บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือหนังสือเดินทาง ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระหรือเพื่อการค้า (15) ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดลอม โดยการไ้ใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติหรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยมิชอบด้วยกฎหมายอันมีลักษณะเป็นการค้า (16) ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส ตามประมวลกฎหมายอาญา เพื่อให้ได้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สิน (17) ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่น ตามประมวลกฎหมายอาญาเฉพาะกรณีเพื่อเรียกหรือรับผลประโยชน์หรือเพื่อต่อรองให้ได้รับผลประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง (18) ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ น้อ โกง หรือยักยอก ตามประมวลกฎหมายอาญาอันมีลักษณะเป็นปกติธุระ (19) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัด ตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด (20) ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์ ตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (21) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธหรือเครื่องมืออุปกรณ์ของอาวุธที่ใช้หรืออาจนำไปใช้ในการรบหรือการสงคราม ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์ (22) ความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 (มาตรา 53)

- (23) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 (มาตรา 14)
 (24) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. 2556 (มาตรา 16) (25) ความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ พ.ศ. 2556 (มาตรา 22)

นอกจากนั้น ยังได้กำหนดโทษกรณีมีการกระทำความผิดฐานฟอกเงินไว้ใน มาตรา 60 กำหนดให้ระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี หรือปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืน ไม่ปฏิบัติตามในส่วนของการรายงานและการแสดงตนเมื่อมีการทำธุรกรรมทางการเงิน

มาตรา 62 กำหนดให้ระวางโทษปรับไม่เกินห้าแสนบาทและปรับอีกไม่เกินวันละห้าพันบาท ตลอดเวลา ที่ยังฝ่าฝืนอยู่หรือจนกว่าจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง หากเป็นกรณีของการรายงานการทำธุรกรรมทางการเงินอันเป็นเท็จหรือปกปิดความจริงที่ควรแจ้งต่อเจ้าหน้าที่

มาตรา 63 กำหนดให้ระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับตั้งแต่ห้าหมื่นบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

จากที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า กฎหมายฟอกเงินมีมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดที่ค่อนข้างรุนแรง ด้วยการกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำและอัตราโทษอย่างสูง รวมทั้งกำหนดโทษทั้งจำทั้งปรับไว้ในคราวเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณามาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 พบว่า มาตรการลงโทษที่ใช้ลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่จะเป็นเพียงโทษปรับเท่านั้น เช่น การทำสัญญาระหว่างผู้จำหน่ายอิสระกับผู้ประกอบธุรกิจขายตรงที่มีรายละเอียด ไม่ครบถ้วนตามมาตรา 23 กฎหมายกำหนดให้ระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท ทั้งนี้ เป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 50

อย่างไรก็ตาม แม้กฎหมายฟอกเงินจะกำหนดความผิดมูลฐานไว้หลายความผิดรวมทั้งกำหนดมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินที่ค่อนข้างรุนแรง แต่ก็ยังไม่อาจตีความหมายให้ความผิดมูลฐานครอบคลุมไปถึงการประกอบธุรกิจเครือข่ายได้แต่ประการใด นอกจากนั้น ในความผิดมูลฐานตามมาตรา 3 (3) เกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน แม้ว่าจะเป็นมูลฐานที่ใกล้เคียงความผิดเกี่ยวกับธุรกิจ และน่าจะเอาผิดกับธุรกิจดังกล่าวได้ ก็ไม่อาจนำโทษดังกล่าวมาลงได้ เนื่องจากการฉ้อโกงต้องเกิดจากการที่ผู้ถูกหลอกลวงไม่รู้ข้อเท็จจริงของการถูกหลอกลวงนั้น ซึ่งหากนำมาพิจารณากับการประกอบธุรกิจเครือข่าย ส่วนใหญ่พบว่าจะรู้เท็จจริงและเต็มใจเข้ามาประกอบกิจการหรือสมัครสมาชิก เมื่อกรณีเป็นเช่นนี้ จึงไม่อาจนำมาตรการลงโทษตามกฎหมายฟอกเงินมาใช้ในการประกอบธุรกิจเครือข่ายได้

จากปัญหาดังกล่าว ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงได้ศึกษาพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 เกี่ยวกับปัญหาการกระทำความผิดและบทกำหนดโทษการประกอบธุรกิจเครือข่าย เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย สมาพันธรัฐสวิส และประเทศอิตาลีเป็นแนวทาง

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย กฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์
2. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย
3. เพื่อศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย กฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์
4. เพื่อศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และกฎหมายประเทศไทย ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย
5. เพื่อศึกษาเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

เนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกิจเครือข่ายตามพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2560 ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ส่งผลให้ธุรกิจดังกล่าวมีการขยายตัวและมีการกระทำความผิดเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกรณีการหลอกลวงประชาชนที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากกำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการทำธุรกิจเครือข่าย เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ย่อมทำให้อาชญากรรมเกี่ยวกับธุรกิจเครือข่ายลดลง เนื่องจาก

หมัดแรงจูงใจในการประกอบอาชญากรรมดังกล่าว นอกจากนั้น ยังทำให้การป้องกันและปราบปราม การกระทำความผิดเกี่ยวกับธุรกิจเครือข่ายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ของกฎหมายในปัญหาเรื่อง การบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินเกี่ยวกับธุรกิจเครือข่าย ซึ่งกฎหมาย และหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายของประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย สมาพันธรัฐสวิส และประเทศอิตาลี

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการสืบค้นจากเอกสารปฐมภูมิ (Primary Document) ในส่วนที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ พระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2558 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายของประเทศอังกฤษ เครือรัฐออสเตรเลีย สมาพันธรัฐสวิส และประเทศอิตาลี และเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำรา บทความวิชาการ บทความสัมภาษณ์ วารสาร สิ่งพิมพ์ ที่เกี่ยวข้องทั้งของไทยและต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย กฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอร์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอร์
2. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย
3. ทำให้ทราบหลักกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย กฎหมายของประเทศไทย และกฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอร์และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอร์

4. ทำให้ทราบถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบหลักกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ กฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และกฎหมายประเทศไทย ในประเด็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย

5. ทำให้ทราบถึงข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินกับธุรกิจเครือข่าย

1.7 คำนิยามศัพท์เฉพาะ

ธุรกิจเครือข่าย หมายความว่า เป็นระบบธุรกิจการตลาดรูปแบบใหม่ที่เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคสามารถได้เป็นเจ้าของธุรกิจที่สร้างรายได้จำนวนมาก โดยไม่ต้องมีความเสี่ยงและไม่ต้องลงทุนเงินเป็นจำนวนมากเหมือนกับการทำธุรกิจทั่วไป เพียงเริ่มต้นจากการใช้ผลิตภัณฑ์ที่ดี และเมื่อเกิดความประทับใจในตัวผลิตภัณฑ์ที่ใช้ ก็ทำการแนะนำบอกต่อให้คนที่รู้จัก ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ดีนั้นเหมือนกับตนเป็นการโฆษณาแบบปากต่อปาก เมื่อมีการซื้อผลิตภัณฑ์ใช้ตามคำบอกเล่าจากผู้แนะนำ ก็จะทำให้เกิดกระบวนการเคลื่อนย้ายสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคโดยตรง

การหลอกลวงประชาชน หมายความว่า แสดงข้อความอันเป็นเท็จ ปกปิดข้อเท็จจริง ซึ่งควรบอกให้เชื่อ ทำให้ประชาชนหลงเชื่อ และยินยอมทำตามข้อความตามที่ได้มีการแสดงเท็จมานั้น